

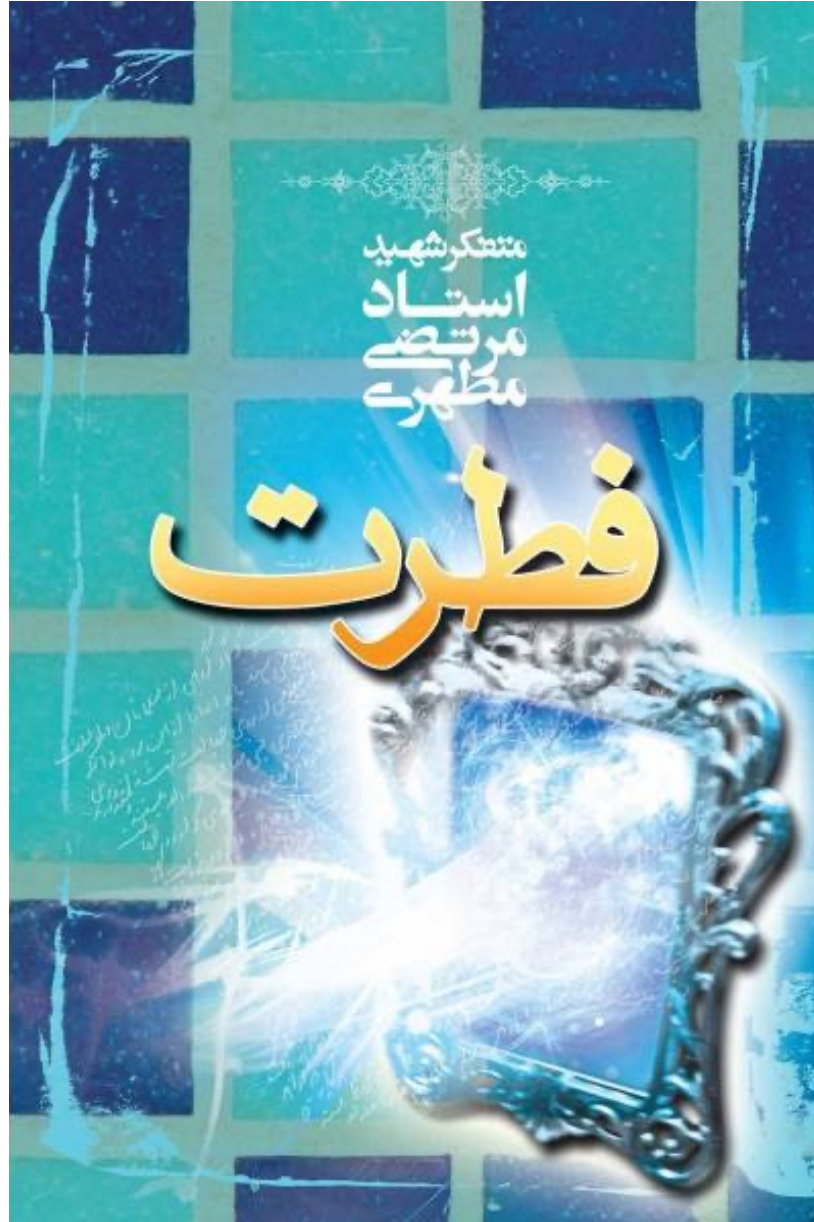
سیر مطالعاتی آثار

استاد شهید مرتضی مطهری رحمۃ اللہ علیہ

منتظر شهید
استاد
مرتضیٰ
مظہر

فطرت

□ مقدمه : اهمیت موضوع فطرت

- عنایت خاص شهید مطهری رحمۃ اللہ علیہ > فطرت به عنوان ام المعارف
استاد: فیلسوف فطرت

- آثار موضوع
عدم نسبیت در معرفت، اخلاق، تربیت و ...
تبیین ریشه ماندگاری دین و تکامل اجتماعی انسان
ریشه اصالت فرد علاوه بر اصالت اجتماع
مبنای علوم انسانی همچون روان شناسی و جامعه شناسی
عامل ارزیابی مکاتب، آیین ها و ادیان
...

❑ لغات قرآنی ناظر به موضوع

- فطرت: ویژگی‌هایی در اصل خلقت و آفرینش انسان
 - صبغه } معنای صبغه: چگونگی و نوع خاصی از رنگ
صبغة الله: نوع رنگی که خدا به متن تکوین داده
 - حنیف: توحیدگرایی، حق‌گرایی
- ← توحید و معرفت الله

❑ ابزارهای رشد موجودات

- جماد و نبات: طبیعت ← ویژگی‌های ذاتی اشیاء و نباتات
 - حیوان: طبیعت + غریزه ← حالت نیمه آگاهانه غیراقتسابی راهنمای حیوان
 - انسان: طبیعت + غریزه + فطرت ← گرایش‌های مقدس آدمی
- آگاهی حضوری نسبت به اصل میل
عدم آگاهی نسبت به آگاهی فوق

ضرورت تبیین > گرایش‌های مقدس ناظر به روح (فطری و متعالی)
گرایش‌های ناظر به جسم (غیرفطری)

پاسخ > وجود روح در انسان سبب توجیه فطرت متعالی

ضرورت توجیه مادی در صورت اعتقاد به جسمانیت صرف انسان با توجه به وجود قطعی ویژگی‌ها ←
عدم ارزشمندی و تعالی واقعی گرایش‌ها ←

• مارکسیسم: ارزشمندی مقطعی

نقد > نقضی: عدم وجود حق نقد گذشتگان، سایر فرهنگ‌ها، مناطق و ...
حلی: عدم تقید برخی ارزش‌ها به زمان و مکان و پذیرش سایر نظریه‌ها موکول به پذیرفتن آن‌ها

• اگزیستانسیالیسم: اعتباری بودن ارزش آن‌ها

نقد > نقضی: بی‌ارزش بودن در صورت فرض واقعی بودن
حلی: غیر قابل جعل بودن هدف به علت فوق انسان بودن آن

□ تکمله: نظرات در باب ریشه دین

• غیرفطری

○ فویر باخ: دین مولود از خود بی خود شدن

عدم امکان دوبعدی دیدن انسان با وجود نگاه مادی
ساقط شدن همه انسان‌ها در حیوانیت
انسان هرچه پست‌تر و حیوان‌تر، دین‌دارتر!
عاجز شدن بشر از تحلیل عقلانی وقایع

○ کنت: مذهب مولود جهل
عدم دین‌گریزی بشر با وجود به دست آوردن علم
انسان هر چه جاهل‌تر، دین‌دارتر!
عاجز شدن بشر از تحلیل عقلانی وقایع

○ راسل: مذهب مولود ترس و ضعف
عاجز شدن بشر از تحلیل عقلانی وقایع
انسان هر چه ترسو‌تر، دین‌دارتر!
بی‌نیازی شجاعان از دین

○ مارکسیسم: دین ساخته طبقه حاکم و مالک

وجود دین قبل از تشکیل طبقات اجتماعی به صورت حاکم و رعیت
عدم تعلق پیامبران علیهم السلام و آورندگان دین به طبقه اشراف
از بین نرفتن دین با حذف طبقات در کشورهای سوسیالیست

○ دورکهایم: وجود دو خود در انسان > { خود فردی
خود اجتماعی ←

دین مولود خود اجتماعی بشر
کشش خود فردی تنها قبل از ورود فرد به اجتماع

محتاج اثبات بودن وجود دو خود در انسان
ایجاد جبر اجتماعی در نتیجه این نظر
بروز بیشتر دین در جوامعی با روح اجتماعی فراموش شده

• فطری ← اسلام: وجود پیامی به نام وحی و گیرنده‌ای به نام فطرت

